

Saksliste for SRY- møte 3 1. juni 2016

Sted: Kommunal- og moderniseringsdepartementet, R5, Akersgaten 59, Oslo

Lunsj serveres kl. 11:30 – 12:15

Møteramme: kl. 09.00 -14.30

1. Godkjenning av dagsorden

2. Godkjenning av referat fra møtet 04.04.2015

3. Vedtakssaker

SRY-sak 06-03-2016	Riksrevisjonens undersøkelser av arbeid for å øke antallet lærlingplasser
SRY-sak 07-03-2016	Karriereveiledningsutvalgets hovedrapport NOU 2016:7
SRY-sak 08-03-2016	SRYs rapport om Yrkesopplæringsnemndas rolle og ansvar- Prioritering av tiltak, status og veien videre
SRY-sak 09-03-2016	Yrkesfaglærerløftet (oppdragsbrev 07-16) – Direktoratets forslag til plan for arbeidet.
SRY- sak 10-03-2016	SRYs arbeidsgruppe for nyoppnevning av faglige råd

4. Diskusjons og orienteringssaker

1. Gjennomgang av tilbudsstrukturen
2. Regionale kompetansesenter – Arbeidsgruppen nedsatt på fellesmøte 4.4.2016 legger frem sitt diskusjonsnotat.
3. Økonomiske og sosiale effekter av VET
4. Innføring av moduler eller kortere enheter i fag- og yrkesopplæringen

5. Eventuelt

6. Innspill til saker for neste SRY-møte

7. Evaluering av møtet

Referat fra SRY-møte 2 – 2016

Dato: 4.4.2016
Sted: Utdanningsdirektoratets lokaler, Oslo

Tilstede:

SRY

Trude Tinnlund, LO
Benedikte Sterner, LO
Are Solli, LO
Svein H. Larsen/ Kristian Ilner, NHO
Carl E. Rønneberg, NHO
Siri Halsan, KS
Anne Eggen Lervik, Virke
Sture Berg Helgesen, KD
Jorunn Teigen Leegaard KS
Astrid Moen Sund, Utdanningsforbundet
Kristoffer Hansen, EO

Forfall:

Margaret Westgaard, KS
Roy Venge Tollefsen, KS
Knut Øygard, LO
Mette Henriksen Aas, LO
Kari Hoff Okstad, Spekter
Trond Bergane, Spekter
Stian Sigurdson, Virke
Bente Søgaard, YS
Kristin Vik, YS
Terje Skyvulstad, Utdanningsforbundet
Elin Marlèn Hollfjord NFD
Turid Semb, KMD

Observatør

Dagfinn Hertzberg, KD
Siv Andersen, SIU

Utdanningsdirektoratet

Karl Gunnar Kristiansen
Anne Katrine Kaels

1. Godkjenning av dagsorden

Vedtak

Dagsordenen ble enstemmig godkjent.

2. Godkjenning av referat fra møtet 10.2.2016

Vedtak

Ordlyden i SRY sak 02-01-2016 første setning, tredje avsnitt endres til: *SRY mener at mandat og representasjon i de faglige rådene bør justeres slik at rådene består av representanter som har en solid utdanningspolitisk forankring i sin organisasjon.*

Ordlyden i SRY diskusjonssak 3 tredje avsnitt, tredje setning omformuleres til: *Imidlertid vil SRY understreke at opplæringskontor er en sammenslutning av lærebedrifter som på vegne av lærebedriften skal bistå i oppfølgingen av lærebedriftenes ansvar og plikter.*

Referatet enstemmig godkjent.

3 Behandling av saker

3.1 SRY sak 04-02-2016 Yrkesfaglærerløftet

Avdelingsdirektør Kirsti Aandstad Hettasch informerte kort om direktoratets oppdragsbrev 07-16 om gjennomføring av sentrale tiltak i Yrkesfaglærerløftet. Oppdragsbrevet er en utdypning av enkelte tiltak som ligger i «Yrkesfaglærerløftet — for fremtidens fagarbeidere»:

1. Gi flere yrkesfaglærere gode tilbud om kompetanseutvikling gjennom å utvikle nye og mer relevante etter- og videreutdanningstilbud.
2. Vurdere å utvide kompetansehevingstiltaket «Vurdering for læring» ved å lage en egen modul som er skreddersydd for fagopplæringen.
3. Vurdere behovet for og eventuelt sette i gang kompetanseutviklingstilbud for prøvenemnder.

Direktoratet skal innen 3. juni 2016 gjøre en vurdering av punkt 2 og 3, og ønsker at SRY oppretter en arbeidsgruppe som kan bistå direktoratet med råd. Primært til punkt 3

NIFU presenterte utdrag av en kartlegging av yrkesfaglæreres kompetansebehov hvor det kommer frem at yrkesfaglærere særlig mener å ha et kompetanseutviklingsbehov i eget fagområde, fagdidaktikk og nye teknologier i arbeidslivet. Andre viktige temaer er elevvurdering, IKT-ferdigheter og læring for fremtidig arbeidsliv.

SRY er positive til å gi innspill til arbeidet og ønsker at direktoratet legger frem en plan for arbeidet til SRY møtet 1. juni 2016.

Vedtak

SRY nedsetter en arbeidsgruppe som skal vurdere og gi innspill knyttet til punkt 2 og 3 i oppdragsbrev 07-16. Arbeidsgruppen skal bestå av representanter fra LO, YS, KS og NHO og fortrinnsvis bestå av representantene som deltok i SRYs arbeidsgruppe om yrkesopplæringsnemndas rolle og ansvar. Arbeidsgruppen har ansvar for å forankre arbeidet i SRY underveis i prosessen.

3.2 SRY sak 05-02-2016 Samfunnskontrakten for flere læreplasser

Kunnskapsdepartementet orienterte om den nye samfunnskontrakten for flere læreplasser (2016-2020). Målet er at alle kvalifiserte søkere skal få tilbud om lære plass. Det skal etableres lokale nettverk og det skal rekrutteres flere lærebedrifter for å skaffe flere læreplasser. Arbeidet skal følges opp i en egen ressurs- og koordineringsgruppe. Departementet ønsket en tilbakemelding på hvordan SRY kan involveres i arbeidet.

SRY er godt fornøyd med innretningen av samfunnskontrakten. SRY mener det er partene i kontrakten som har forpliktet seg, og at arbeidet således bør følges opp i ressurs- og koordineringsgruppen. Arbeidet og resultatene av samfunnskontrakten vil ha betydning for videreutvikling av den norske fag- og yrkesopplæringen og mener derfor at SRY må holdes orientert om arbeidet.

Vedtak

SRY ber om å få halvårlig rapportering om arbeidet med samfunnskontrakten.

4 Diskusjons og orienteringssaker

4.1 Gjennomgang av tilbudsstrukturen

Utdanningsdirektoratet orienterte om status for arbeidet med gjennomgang av tilbudsstrukturen. De yrkesfaglige utvalgene leverte sine rapporter 1. mars 2016. De faglige rådene leverer sine utviklingsredegjørelser 15. april 2016. Her skal rådene presentere sine løsninger for fag som viser manglende relevans i arbeidslivet. Utdanningsdirektoratet legger opp til evt. dialogmøter med faglige råd 2.-3. juni 2016. Formen på møtene er ikke avklart, men hensikten er å drøfte problemstillinger som ikke er ferdig utredet, eller som det er uenigheter mellom ulike råd om. Udir skal levere sine anbefalinger til KD senest 30. september 2016.

SRY ba om at Utdanningsdirektoratets anbefalinger oversendes SRY når disse foreligger. SRY vil vurdere om det er behov for å oversende egne kommentarer og forslag knyttet til anbefalingene.

Vedtak

SRY tar saken til orientering.

4.2 SRYs internasjonale gruppe - Orientering om gruppens prioriteringer i 2016

SRY vedtok 6. september 2012 å nedsette" en arbeidsgruppe som skal vurdere hvordan SRY og faglige råd kan involveres i arbeid med internasjonale spørsmål i fag- og yrkesopplæringen". Gruppen lagde i 2013 en strategiplan for internasjonalisering av fag- og yrkesopplæringen som ble vedtatt i SRY. Gruppen revitaliserte sitt arbeid fra september 2015 og består i dag av følgende medlemmer: Astrid Sund/leder(Utdanningsforbundet), Kristian Ilnér (NHO), Are Solli (LO) og Siv Andersen (SIU).

Astrid Sund presenterte arbeidsgruppens strategiplan på møtet. Når det gjelder informasjon om internasjonalisering til de faglige rådene vil arbeidsgruppen spille inn til SIU sin årlige konferanse om internasjonalisering i grunnopplæringen med henblikk på en ev. egen sesjon om fag- og yrkesopplæring. Videre vil gruppen samarbeid med UDIR på bakgrunn av strategiplan ev. internasjonalt tema for diskusjon på et fellesmøte SRY/FR.

Vedtak

SRY tar saken til orientering. Gruppen vurderer selv når det er behov for å informere SRY.

4.3 Innføring av moduler eller kortere enheter i fag- og yrkesopplæringen

LO har tidligere bedt om at bruk av moduler eller kortere enheter i fag- og yrkesopplæringen blir drøftet i SRY. Saken ble drøftet på møtet og sekretariatet vil på bakgrunn av innspillene og LOs notat utarbeide en saksfremstilling til SRY møte 1. juni 2016. Følgende innspill kom frem under drøftingen.

- ✓ SRY mener det er viktig å definere hva som legges i begrepene moduler og kortere enheter.
- ✓ Det bør det drøftes om og hvordan moduler kan bygges frem mot en definert formalisert kompetanse. All opplæring skal følges av en vurdering og vurderingsaspektet bør derfor også ivaretas.
- ✓ Fagenes innhold og nivå må ikke senkes. Fag- og svenneprøven er absolutt.
- ✓ Moduler eller kortere enheter må sees i forhold til gjeldende regelverk for selvstendig å kunne utføre arbeid.
- ✓ Moduler og kortere enheter kan også være aktuelt i forhold til opplæring av elever.
- ✓ Moduler og kortere enheter bør prøves ut.

Vedtak

Saken settes opp på SRY møte 1. juni 2016.

5. Innspill til saker for neste SRY-møte

- ✓ SRYs rapport om Yrkesopplæringsnemndas rolle og ansvar- Status og veien videre.
- ✓ Yrkesfaglærerløftet (oppdragsbrev 07-16) – Direktoratets forslag til plan for arbeidet.

Vår saksbehandler: Knut Maarud
E-post: kma@utdanningsdirektoratet.no
Tlf.: 23 30 00 00

Vår dato: 13.05.2016
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 3 2016

Dato: 01.06.2016	
Sted: Kommunal- og moderniseringsdepartementet	
SRY-sak 06-03-16	Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid for å øke antallet læreplasser
Dokument	Til behandling
Innstilling	<p>SRY anbefaler at Kunnskapsdepartementet følge opp Riksrevisjonens rapport på følgende områder:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Det utarbeides en plan for oppfølging av Riksrevisjonenes tilrådninger til Kunnskapsdepartementet. Departementet må vurdere hva som kan gjøres for å bidra til flere læreplasser. Tilskuddsordninger, informasjonstiltak, klarere ansvarsfordeling, og behov for endringer i lov og forskrift knyttet til dette må vurderes. Oppfølgingsplanen legges frem for SRY.2. Partenes rolle i forhold til innflytelse på fylkeskommunenes dimensjonering av opplæringstilbudet må styrkes og sees i sammenheng med samfunnskontrakten for flere læreplasser. Det må avsettes økonomiske midler til arbeidet.3. Bruk og effekt av lærekandidatordningen må evalueres. Undersøkelsen må avdekke omfanget av deltakere som har forutsetninger for å oppnå fullt fag/svennebrev.
Vedlegg	https://www.riksrevisjonen.no/rapporter/Documents/2015-2016/Lareplasser.pdf

Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid for å øke antallet læreplasser

Riksrevisjonen har gjennomført to forvaltningsrevisjoner som omhandler læreplassproblematikken. Siste rapport ble offentliggjort 10. mai 2016. Dette saksframlegget tar fram de funn som sekretariatet mener er mest sentrale, og skisserer mulig oppfølging fra SRY.

1. Rapport 1: Undersøkelse av fagopplæring i bedrift (Dokument 3:6 (2012-2013))

Målet med revisjonen var å vurdere i hvilken grad det legges til rette for at ungdom med rett til videregående opplæring får en fagopplæring i bedrift av høy kvalitet.

Undersøkelsen ble framlagt i februar 2013 og stortingsbehandlet 16.05.2013. Rapporten hadde tre hovedkonklusjoner:

- Tilgangen på læreplasser er ikke tilstrekkelig, noe som gir økt risiko for at mange ungdommer ikke fullfører fag- og yrkesopplæringen.
- Lærebedriftenes og fylkeskommunenes etterlevelse av opplæringslovas bestemmelser om kvalitetssikring og oppfølging av fagopplæringen er mangelfull.
- Det er svakheter i den statlige oppfølgingen av fagopplæringen når det gjelder å føre tilsyn, sikre styringsinformasjon og forvalte læreplanene.

Udir fikk i tildelingsbrev for 2014 ansvar for å følge opp hovedfunn i undersøkelsen.

Oppfølgingen gis en kort omtale i årsrapporten for 2015. Riksrevisjonen følger vanlig-vis opp tre år etter med spørsmål om oppfølging av anbefalingene.

2. Rapport 2: Undersøkelse av myndighetenes arbeid for å øke antall læreplasser (publisert 10. mai 2016)

Bakgrunn og mål for undersøkelsen

En viktig årsak til at ungdom ikke fullfører yrkesfaglig videregående opplæring, er at de ikke får læreplass. Dette innebærer et stort ressurstap for elevene og for samfunnet. Myndighetene og partene i arbeidslivet tegnet i 2012 en Samfunnskontrakt for flere læreplasser. Kontrakten hadde som mål å øke antallet læreplasser med 20 prosent i perioden 2011–2015. Resultatet viser at økningen i antallet læreplasser kun er på 5%.

Målet med revisjonen er å belyse hvorfor mange søkere som ikke tilbys læreplass.

Riksrevisjonens hovedfunn:

Riksrevisjonens rapport 2 har følgende hovedfunn:

Prosentdelen søkere som får læreplass har gått ned etter 2011

- Siden 2011 er prosentdelen som får læreplass redusert fra 71 til 68. Nær 9100 søkere fikk ikke læreplass i 2015.

Opplæringstilbudet og formidlingen av søkere er ikke tilstrekkelig tilpasset behovet for arbeidskraft

- Mange fylkeskommuner legger ikke stor nok vekt på rekrutteringsbehovet i arbeidslivet i dimensjoneringen av skoleplasser.

Forhold ved opplæringen i videregående skole medvirker til at mange søkere ikke får læreplass

- En del søkere blir ikke opplevde som kvalifisert nok, blant annet på grunn av for lite praksisorientert opplæring og utdatert kunnskap.

Lite kunnskap om bruk og virkning av lærekandidatordningen

- Ordningen blir benyttet svært ulikt av fylkeskommunene, når det gjelder både tallet på lærekandidater og hvilke kriterier som blir brukte for å velge ut søkerne.

Potensialet for inntak av lærlinger i staten kan bli utnyttet ytterligere

- Mange statlige virksomheter synes å ha lite kunnskap om lærlingordningen

Rekrutteringsbehovet i den enkelte virksomheten er den viktigste hindringen for å øke tallet på læreplasser

- Nasjonalt virkemiddelbruk har ikke medvirket nok til å gjøre inntak av lærlinger mindre avhengig av det kortsiktige rekrutteringsbehovet, som er spesielt viktig for private bedrifter.

Styresmaktene har ikke prioritert arbeidet med å rekruttere nye lærebedrifter høyt nok

- I mange fylker blir det ikke drevet et tilstrekkelig aktivt og systematisk arbeid for å rekruttere nye lærebedrifter.

Riksrevisjonens tilrådninger:

Riksrevisjonen råer til at Kommunal- og moderniseringsdepartementet:

- Vurderer å styrke arbeidet med å informere og rettlede statlige virksomheter om lærlingordningen
- Jevnlig følger opp utviklingen i bruken av lærlingordningen i staten

Riksrevisjonen råer til at Kunnskapsdepartementet:

- Vurderer hvordan virkemiddelbruken kan utvikles for å understøtte arbeidet i fylkeskommunene med dimensjonering av tallet på skoleplasser i yrkesfaglig opplæring, formidling av søkere og oppfølging og rettleiding av lærebedrifter
- Vurderer virkemiddel og tiltak for å styrke nasjonalt og fylkeskommunalt arbeid med å rekruttere nye lærebedrifter og for at lærebedriftene skal se seg tente med å ta inn flere lærlinger
- Undersøker bruk og virkning av lære kandidatordningen

3. Vurdering

I presentasjonen av rapporten 10. mai var riksrevisoren klar på at å skaffe læreplasser er et fylkeskommunalt ansvar, gitt av stortinget. Rapporten viser at fylkeskommunene ikke tar ansvaret for å bidra til at elevene får læreplass tilstrekkelig alvorlig.

Riksrevisoren uttrykte derfor i presentasjonen at fylkeskommunene burde få «et spark bak». En rekke forhold som omtales i rapporten er tatt opp av partene i arbeidslivet tidligere. Dette gjelder bl. a:

- Over halvparten av bedriftene som ikke er lærebedrifter svarer at de aldri har blitt spurt om inntak av lærlinger

Partene har tatt til orde for at det må avklares hvem som har ansvaret, og at det avsettes ressurser til de som skal rekruttere nye lærebedrifter. Fylkeskommunen svikter i følge riksrevisjonen på dette feltet. Oppgaven med å skaffe flere læreplasser overlates ofte til opplæringskontorene - som ikke er en del av trepartssamarbeidet, og som heller ikke har ressurser til dette arbeidet.

- Dimensjonering

Et gjennomgående problem som partene i arbeidslivet ofte adresserer. I den nye samfunnskontrakten vil man måtte ha en revitalisering av yrkesopplæringsnemndene, alternativt annet samarbeidsfora for utvikling av handlingsplaner. Både for å bedre fylkeskommunens kontakt med, og kunnskap om, avtagende arbeidsliv og for å bedre dimensjoneringen.

- Utvikle og styrke statlig virkemiddelbruk

Rådet om å utvikle og styrke statlig virkemiddelbruk harmonerer ikke med det faktum at det ikke er avsatt midler til gjennomføring av den nye Samfunnskontrakten.

- Fylkeskommunens rolle

Fylkeskommunene får i rapporten kritikk av Riksrevisjonen. At fokuset i ny samfunnskontrakt er lokalt arbeid er viktig, og riksrevisjonens funn dokumenterer mange problemstillinger som må følges opp.

4. Forslag til vedtak:

SRY anbefaler at Kunnskapsdepartementet følge opp Riksrevisjonens rapport på følgende områder:

1. Det utarbeides en plan for oppfølging av Riksrevisjonenes tilrådninger til Kunnskapsdepartementet. Departementet må vurdere hva som kan gjøres for å bidra til flere læreplasser. Tilskuddsordninger, informasjonstiltak, klarere ansvarsfordeling, og behov for endringer i lov og forskrift knyttet til dette må vurderes. Oppfølgingsplanen legges frem for SRY.

2. Partenes rolle i forhold til innflytelse på fylkeskommunenes dimensjonering av opplæringstilbudet må styrkes og sees i sammenheng med samfunnskontrakten for flere læreplasser. Det må avsettes økonomiske midler til arbeidet.

3. Bruk og effekt av lærekandidatordningen må evalueres. Undersøkelsen må avdekke omfanget av deltakere som har forutsetninger for å oppnå fullt fag/svennebrev.

Vår saksbehandler: Karl Gunnar Kristiansen
E-post: kgk@utdanningsdirektoratet.no

Vår dato: 19.06.2016
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 3 2016

Dato: 01.06.2016
Sted: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

SRY-sak 07-03-16	Karriereveiledningsutvalgets hovedrapport NOU 2016:7
Dokument	Vedtakssak
Innstilling	SRY viser til sin rapport om Livslang rådgivning/karriereveiledning for alle (2014) og ber om at rapportens anbefalinger vektlegges i det videre arbeidet med et helhetlig system for karriereveiledning.
Vedlegg	Rapport: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-7/id2485246/?ch=1&q

Bakgrunn for saken

Karriereveiledningsutvalget er et regjeringsoppnevnt utvalg som leverte sin utredning NOU 2016:7 Norge i omstilling – karriereveiledning for individ og samfunn til kunnskapsministeren 25. april 2016. Utvalgets oppdrag var å utrede et mer helhetlig system for karriereveiledning i Norge og komme med anbefalinger for hvordan tilbudet kan bli bedre.

Utvalget ble nedsatt blant annet for å følge opp OECDs påpekninger om at Norge ikke har et helhetlig system for veiledning av befolkningen, og at dette blant annet er nødvendig for å utnytte arbeidskraften bedre. Karriereveiledningsutvalget kommer med klare anbefalinger både for tetting av "huller" i tilbudsstrukturen og for økt kvalitet og tilgang.

Karriereveiledningsutvalget avga 25. april 2016 sin rapport til kunnskapsministeren. Leder i utvalget Roger Kjærgård vil presentere rapporten og utvalgets anbefalinger på SRY møte.

Forslag til vedtak

SRY viser til sin rapport om Livslang rådgivning/karriereveiledning for alle (2014) og ber om at rapportens anbefalinger vektlegges i det videre arbeidet med et helhetlig system for karriereveiledning.

Vår saksbehandler: Aina Helen Bredesen
Epost: postdir.no
Tlf.: 23 30 12 00

Vår dato: 09.05.2016
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 3 2016

Dato: 01.06.2016
Sted: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

SRY-sak 10-03-2016	Nyoppnevning av faglige råd og SRY
Dokument	Vedtakssak
Innstilling	SRY vedtar at: <ol style="list-style-type: none">1. Arbeidsgruppen får i mandat å se på mandatet til SRY slik at det henger logisk sammen med forslaget til de faglige rådernes framtidige mandat, oppgaver og sammensetning.2. Arbeidsgruppen utvides til å inkludere representanter fra KS, YS og Utdanningsforbundet.3. Arbeidsgruppen legger frem førsteutkast om forslag til mandat, sammensetting og retningslinjer for trepartssamarbeidet i forkant av fellesmøtet for SRY den 12.10.16, og endelig forslag 7.12.16.

1. Bakgrunn for saken

Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) besluttet i møte 3.12.2015 å nedsette en arbeidsgruppe som skal vurdere sentrale problemstillinger knyttet til oppnevningen av de faglige rådene. Arbeidsgruppen består av Benedikte Sterner (LO), Anne Eggen Lervik (Virke) og Carl Rønneberg (NHO). Arbeidsgruppen skal vurdere sentrale problemstillinger knyttet til nyoppnevningen og fremme disse for SRY. I møtet 10.2.2016, ble det fattet følgende vedtak om videre oppfølging av saken:

Basert på diskusjonen og innspill fra SRY, arbeider arbeidsgruppen videre med forslag til endringer i representasjon og økonomiske rammer for de faglige rådene. Arbeidsgruppen legger frem nye problemstillinger på SRY-møte i juni.

2. Arbeidsgruppen ønsker å utvide gruppens mandat og representasjon

Det har som følge av diskusjonen i arbeidsgruppen kommet frem behov for å se mandatet til SRY i sammenheng med de faglige rådene. Hvilke implikasjoner kan endringer for faglige råd få for SRY og vice versa? Arbeidsgruppen ber derfor SRY om å utvide arbeidsgruppens mandat til å også se på mandatet til SRY.

Ved et utvidet mandat foreslår arbeidsgruppen å utvide gruppen til å inkludere representanter fra KS, YS og Utdanningsforbundet.

3. Noen problemstillinger fra arbeidsgruppens diskusjoner så langt

- **Utviklingsredegjørelsen** bør inneholde tverrfaglig tema (for eksempel digitalisering/teknologiutvikling, bærekraft/miljø, entreprenørskap og innovasjon) som krever samarbeid mellom rådene. Antall leveranser bør også justeres ned til enhver oppnevningssperiode?
- Bør **vedtakskompetanse** inngå i mandatet til faglige råd? Hvilke erfaringer har vi så langt fra piloten om avgjørende innflytelse på Vg3?
- **Erfaringene med de yrkesfaglige utvalgene** var gode når det gjaldt overgripende fagområder – hvordan ivaretar vi dette perspektivet i videre arbeid?
- Vi trenger et system som fanger opp det **tverrfaglige spørsmål**, hvordan kan dette perspektivet ivaretas av partssystemet? Hvilken kontakt bør faglige råd ha med omverdenen for eventuelt å ivareta en slik oppgave? Vi har god prosess innad i trepartssamarbeidet, men ingen tydelig kanal ut og inn, hvordan kan dette tydeliggjøres, også i mandatet?
- **Fellesmøtene** – skal egentlig være en arena for utveksling mellom de faglige rådene – men fungerer det?
- Formalisere rådernes bruk av **arbeidsgrupper** (som bør bytte navn til ressursgrupper), også på tvers av rådene
- Bør SRY og rådene ha en **kommunikasjonsstrategi**? Hvem skal i så fall eie denne?

3. Arbeidsgruppen ønsker innspill fra sekretariatet og faglige råd

Videre ønsker arbeidsgruppen synspunkter fra sekretariatet når det gjelder både SRY og faglige råd. Hvilke erfaringer har sekretariatet gjort seg i trepartssamarbeidet med hensyn til mandat, sammensetning og oppgaver for faglige råd og SRY? Har sekretariatet kunnet nyttiggjøre seg kompetansen fra arbeidslivet? Hvordan oppleves samarbeidet i andre avdelinger i Utdanningsdirektoratet?

Videre vil gruppen invitere Utdanningsdirektoratet og de faglige rådene som er med i piloteringen om økt innflytelse på Vg3-læreplanene til å komme med synspunkter på hva som kan være hensiktsmessig handlingsrom ved en eventuelt utvidet kompetanse/vedtakskompetanse for de faglige rådene. Arbeidsgruppen vil gjerne ha synspunktene skriftlig og innen 1.august 2016.

4. Arbeidsgruppens forslag til tentativ fremdriftsplan

Arbeidsgruppen foreslår følgende fremdriftsplan for det videre arbeidet:

Dato	Hva skjer	Hva legges frem	Aktør
14.9.2016	SRY-møte	Fafo legger frem sin rapport om trepartssamarbeidet i SRY-møtet	Fafo, SRY
12.10.2016	Fellesmøte	SRYs arbeidsgruppe legger frem førsteutkast om forslag til mandat, sammensetting og retningslinjer i forkant av fellesmøtet for SRY.	
7.12.2016	SRY-møte	SRYs arbeidsgruppe legger frem endelig forslag til SRY	SRY
Februar 2017			
April 2017	SRY-møte	Behandling av Udirs forslag om mandat, antall råd, størrelse, og retningslinjer	Udir
Juni 2017	Konstituering SRY	Første konstituerende møte i SRY	KD, SRY
September 2017	Oppstartsseminar	Oppstartsseminar for medlemmer og varamedlemmer av faglige råd, samt konstituerende rådsmøte for medlemmer av faglige råd	

5. Forslag til vedtak

SRY vedtar at:

4. Arbeidsgruppen får i mandat å se på mandatet til SRY slik at det henger logisk sammen med forslaget til de faglige rådernes framtidige mandat, oppgaver og sammensetning.
5. Arbeidsgruppen utvides til å inkludere representanter fra KS, YS og Utdanningsforbundet.
6. Arbeidsgruppen legger frem førsteutkast om forslag til mandat, sammensetting og retningslinjer for trepartssamarbeidet i forkant av fellesmøtet for SRY den 12.10.16, og endelig forslag 7.12.16.

Vår saksbehandler: Mari Bakke Ingebrigtsen
Tlf.: 23 30 12 00

Vår dato: 19.05.2016
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 3 2016

Dato: 0106.2016
Sted: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

SRY-orienteringssak	Gjennomgang av tilbudsstrukturen
Dokument	Til orientering
Innstilling	SRY tar saken til orientering.

Bakgrunn for saken

Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å «styrke kvaliteten på og relevansen av fag- og yrkesopplæringen ved å gjennomgå tilbudsstrukturen i samarbeid med partene i arbeidslivet»

Utdanningsdirektoratet har mottatt utviklingsredegjørelser fra samtlige faglige råd. Samlet sett utgjør dette et bredt kunnskapsgrunnlag. Redegjørelsene er publisert på udir.no og fagligerad.no. Utdanningsdirektoratet er i gang med å vurdere alle forslag vi har fått inn i arbeidet med å gjennomgå tilbudsstrukturen, og forbereder vår anbefaling som skal sendes til Kunnskapsdepartementet 30. september. Forslag som ikke omhandler tilbudsstruktur vil ivaretas i egne prosesser.

Videre arbeid med gjennomgang av tilbudsstrukturen

SRY og de faglige rådene ble orientert om fremdrift for arbeidet på SRY-møte 10. februar og i fellesmøte 17. februar, samt i SRY-møtet 4.april.

I starten av juni er det særlig behov for dialog med grupper av råd som har forslag som overlapper. I tillegg sender vi enkeltråd skriftlige bestillinger der vi ber om ytterligere vurderinger og ber rådene om å behandle disse sakene på sine møter i juni. For problemstillinger der vi har behov for mer informasjon fra rådene, vil vi delta på relevante AU-møter og/eller rådsmøter. Det er særlig på uavklarte problemstillinger der vi mangler informasjon at dette kan være relevant.

Utdanningsdirektoratet vil i møtet gi en status i arbeidet.

Som vi tidligere har informert om, vil FFU (Forum for fylkesutdannings sjefene) og SRY få direktoratets anbefaling til behandling på sine møter i september. Etter behandling i Kunnskapsdepartementet vil forslagene sendes ut på offentlig høring.

Forslag til vedtak

SRY tar saken til orientering.

Vår saksbehandler: Aina Helen Bredesen
Epost: postdir.no
Tlf.: 23 30 12 00

Vår dato: 13.05.2016
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 3 2016

Dato: 01.06.2016
Sted: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

SRY-diskusjonssak	Landslinjer/landsdekkende tilbud/regionale kompetansesentre
Dokument	Til diskusjon
Innstilling	SRY tar foreløpig innspill fra arbeidsgruppen til orientering. Arbeidsgruppen jobber frem en anbefaling, som legges frem i SRY-møtet 14. september 2016.
Vedlegg	Vedlegg 1 Rapport fra Tysklandsbesøk v/Liv Christiansen

1. Bakgrunn for saken

I forbindelse med de faglige rådenes arbeid og gjennomgang av tilbudsstrukturen herunder arbeidet med utviklingsredegjørelsen del 2, har spørsmålet rundt dagens landslinjeordning, landsdekkende tilbud blitt berørt. De faglige rådene har i denne sammenheng hatt interne diskusjoner om hvordan man best kan ivareta de enkelte fag/yrker og tilbud basert på de forslag til endringer som blir fremlagt i de enkelte råds utviklingsredegjørelser. Rådene har i denne sammenheng diskutert om det er behov for å styrke dagens landslinjer/landsdekkende linjer også kalt «regionale kompetansesentre», og om dette vil være en god løsning for ivaretagelse av fag og særlig små fag i en fremtidig tilbudsstruktur.

Saken ble tatt opp som et overgripende tema på fellesmøtet 04.04.2016 og diskutert mellom ledere/nestleder fra de faglige råd med SRY. Under diskusjonen fremkom det tydelig at det er et rådsovergripende behov for å sette fokus på forvaltningene av fagene innenfor en fremtidig tilbudsstruktur og hvor «regionale kompetansesentre», Landslinje/landsdekkende linjer vil ha en stor betydning for ivaretagelse og forvaltningen av en rekke fag innenfor alle de faglige rådenes utdanningsprogram.

SRY foreslo i denne sammenheng å nedsette en hurtigarbeidende arbeidsgruppe utgått av representanter fra faglige råd, som frem til SRY- møte 1 juni 2016, skulle utarbeide et forslag om behovet for å tilrettelegge/styrke tilbudene innen landslinjeordning/landsdekkende tilbud. Dette med utgangspunkt i de faglige rådenes gjennomgang av tilbudsstrukturen og forslag til endringer.

Det ble etter forslag i fra SRY nedsatt en arbeidsgruppe representert fra følgende faglige råd:
FRNA – Arvid Eikeland (leder av arbeidsgruppa)
FRBA – Jørgen Leegård
FRTIP – Liv Christiansen
FRHO – Nina Lystad
UDIR- sekretariat v/Olav Reiersen (frem til 1. mai). Etter 1. mai Aina Helen Bredesen.

2. Om regionale kompetansesentre

2.1 Bakgrunnen for forslaget om regionale kompetansesentre

I september 2010 sendte Byggenæringens Landsforening (BNL) en henvendelse til Utdanningsdirektoratet med en rekke krav om endringer i fagutdanningen. Etter samtaler mellom BNL og Utdanningsdirektoratet (Udir), ønsket BNL å konsentrere seg om tre saker, hvor opprettelsen av nasjonale eller regionale læringsssentre for mindre lærefag var ett av dem. Utdanningsdirektoratet utredet spørsmålet og gjennomførte undersøkelser. Etter den tid har kompetansesentre blitt omtalt av flere aktører, blant annet av faglige råd i deres utviklingsredegjørelser og av de yrkesfaglige utvalgene.

2.2 Omtale av kompetansesentre i utviklingsredegjørelsene fra de faglige rådene¹

Faglig råd for bygg- og anleggsteknikk (FRBA) er det rådet som er mest konkret i sin omtale av kompetansesentre i sin utviklingsredegjørelse. De ønsker mulighet for en ny struktur med et vekslingsløp mellom skole (kompetansesenter) og bedrift på Vg2 og Vg3. De ønsker at særløp i dagens form utgår, men videreføres som fag med felles læreplan Vg2 og Vg3 (1 + 3-løp) hvor læringen i bedrift suppleres med obligatorisk yrkesteoretisk utdanning tilknyttet ett eller flere kompetansesenter.

I utdanningsprogram for teknikk og industriell produksjon (TIP), kan det være aktuelt å starte et prosjekt som skal vurdere muligheten for å etablere et landbasert læresenter som et tilbud for alle brønnefagene. For de maritime fagene er det et ønske om å forsterke samarbeidet mellom maritime skoler og fagskoler/høyskoler. Det bør dannes en form for campus for nettopp å skape bedre fagmiljøer, benytte samme lokaliteter, materiell og utstyr, samt å bedre utnyttelsen og samordningen av lærekreftene. FRTIP mener at dette vil medføre forutsigbarhet og bedret økonomi, det vil bedre utnyttelsen av alle ressursene, høyne kompetansen på utdanningen, og det vil styrke fagmiljøene. De mener at det fra sentralt hold bør styres slik at dette kan komme inn i tilfredsstillende former som vil være til det beste for maritim utdanning.

Faglig råd for service og samferdsel, Faglig råd for naturbruk og Faglig råd for helse- og oppvekstfag omtaler kompetansesentre, men de er noe vage i hvordan disse er tenkt. Det kan være utbygging av landslinjer og bruk av kompetansesentre for mindre deler av opplæringen for elever eller lærlinger.

2.3 Omtale av kompetansesentre i rapportene til de yrkesfaglige utvalgene²

Noen av de yrkesfaglige utvalgene omtalte også kompetansesentre. Utvalget for helse, oppvekst og velvære anbefaler at bruk av kompetansesentre bør styrkes. Det kan gjøres ved å opprette nye, eller å benytte eksisterende regionale kompetansesentre som har tilgang på utstyr og teknologi som kan brukes i simulering. Slike sentre kan knyttes til lokalt arbeidsliv som kommunal helse- og omsorgstjeneste. Yrkesfaglig utvalg for reiseliv, matproduksjon og primærnæringen anbefaler at utdanningsmyndighetene bør legge opplæringstilbudene innenfor matindustrien til 4–5 regionale kompetansesentre der matindustrien står sterkt. Utvalget mener regionale kompetansesentre er en løsning som kan bidra til å bedre dagens situasjon, der det er et geografisk misforhold mellom søkere etter læreplass og tilbud fra bransjen.

Utvalg 5, immateriell kulturarv og verneverdige fag, har et eget kapittel om regionale sentre. Utvalget mener at slike sentre vil kunne ta vare på og videreutvikle opplæringen i de små tradisjonelle håndverksfagene. De skal ha en administrativ og samordnede funksjon, men ikke ha fagansvar for opplæring i bestemte enkeltfag.

Ingen av de yrkesfaglige utvalgene er veldig klare på hvordan kompetansesentrene bør være. Kompetansesentrene som matindustrien ønsker kan muligens være landslinjer eller landsdekkende tilbud. Det utvalg 5 kaller regionale sentre, kan se ut til å være nasjonale opplæringskontor.

¹ <https://fagligerad.no/ur/>

² <http://www.udir.no/Spesielt-for/Fag-og-yrkesopplaring/gjennomgang-av-det-yrkesfaglige-utdanningstilbudet/>

3. Definisjon og eksempler på tilbud som kan komme under kategorien kompetansesentre

3.1 Forslag til definisjon av begrepet

Et kompetansesenter er en institusjon eller et miljø hvor fagkompetanse og utstyr er konsentrert for å kunne gi opplæring av høy kvalitet innen et fag eller et fagområde.

I denne sammenhengen bør begrepet kompetansesentre brukes om steder som ikke kan finnes i alle fylkeskommunene. Det kan være hensiktsmessig for fylkeskommunene å konsentrere tilbud i noen fag til ett sted, og på den måten opprette et kompetansesenter. Siden det er fylkeskommunen som har ansvaret for den videregående opplæringen, vil det med dagens regler være uproblematisk, og det vil derfor ikke omtales i dette notatet.

Kompetansesentre kan med fordel også omfatte opplæring i fagskolen og i profesjonstilbud på høyskoler og universiteter. Om kompetansesentre gir opplæring også på fagskole- og høyskolenivå vil det være en stor fordel, men i dette dokumentet er det tilbudene på videregående nivå som blir behandlet.

I en definisjon av kompetansesenter regner vi ikke med administrative sentre for fag, som sekretariatet for små- og verneverdige fag eller nasjonale opplæringskontor.

3.2 Eksisterende tilbud som kan komme under kategorien kompetansesentre

Landslinjer og landsdekkende tilbud

Det finnes i dag flere fag hvor opplæringen gis på landslinje eller landsdekkende tilbud. (Se vedlegg 2 med liste over tilbudene.) Elevene har rett til å søke seg til landslinjer eller landsdekkende tilbud uansett hvor i landet de bor, og søkere fra hele landet stilles likt ved inntak. For søkerne vil det i praksis ikke være noen forskjell på landslinjer og landsdekkende tilbud. Opptak og overføring av midler mellom fylkene skjer automatisk etter gjeldende avtaler. Landslinjer er tilbud som Stortinget har gitt landslinjestatus. Det er fag og fordypninger som man mener det er av nasjonal betydning å opprettholde. Tilbudene blir gitt ved utvalgte videregående skoler, og de er finansiert direkte gjennom statsbudsjettet. Landsdekkende tilbud kan gis der det bare grunnlag for å ha opplæring i ett eller noen få fylker. Disse finansieres av fylkeskommunene.

I tillegg til at noen fag er omfattet av landslinjer og landsdekkende tilbud, samarbeider enkeltfylker med andre fylkeskommuner om å tilby opplæring i fag de ikke har i eget fylke.

Eksempler på landslinjer

Et eksempel på landslinje i fagopplæringen er Vg2 og Vg3 flyfag. Det er landslinjetilbud på fire skoler, alle har beliggenhet i nærheten av flyplasser. En viktig grunn til at disse har fått status som landslinje er at behovet for flymekanikere er begrenset og at det er kostbart å gi opplæring i flyfag.

Et annet eksempel på landslinje er smedfaget, som har tilbud om Vg2 smed ved Odda videregående skole. Dette er et fag med så liten søkning at det kun er grunnlag for én klasse i Norge.

I tillegg eksisterer andre tilbud slik som Norges brannskole på Tjeldsund, som tilbyr lærlingskole for lærlinger i feierfaget, glassfagsenteret Tinius og Rogaland kranskole.

4. Erfaringer fra andre land - Tyskland

Liv Christiansen fra FRTIP, har vært på studietur til Tyskland og sett hvordan kompetansesenter bruker der. Rapport fra reisen er vedlagt i eget dokument.

5. Arbeidsgruppens forslag/innspill

På grunn av arbeidsgruppas korte tidsfrist, har arbeidsgruppen valgt i første omgang å komme med en del innspill til SRY som vi ønsker skal danne grunnlaget for en videre diskusjon om regionale kompetansesentre.

Da begrepet «regionale kompetansesentre» er et forholdsvis nytt begrep må man i en videre utredning vurdere om dette begrepet skal implementeres. I og med at dette begrepet ikke er nærmere definert/konkretisert, har arbeidsgruppa valgt å forholde seg til dagens begrep landslinjer/landsdekkende tilbud.

Landslinjer:

- Landslinjer opprettes etter behov, vedtas i stortinget og finansieres av staten
- Landsdekkende tilbud opprettes av fylkeskommunen (maks to tilbud på landsbasis) og finansieres av fylket.

I ST PRP 1. 2009 – 2010 (gjeldende fra 27. juni 2011.) vedrørende tilskudd til landslinjer fremkommer det at:

«målet med tilskuddsordningen er å medvirke til å gi elever fra hele landet et nasjonalt tilbud i små og/eller kostbare kurs i videregående opplæring. Det er stortinget som har fastsatt hvilke kurs som har status som landslinjer».

I forbindelse med beskrivelsen av landslinjeordningen/landsdekkende tilbud har UDIR tidligere sagt følgende:

«de små og verneverdige fagenes opplæringsmodell og plassering i tilbudsstrukturen må gjennomgås. Det kan være behov for å vurdere lokale eller regionale løsninger, og å videreutvikle landsdekkende tilbud eller landslinjer for å styrke, bevare og utvikle kompetansemiljøer.»

Arbeidsgruppen er enige i at en stor del av de fag/yrker som de faglige rådene i sin gjennomgang av tilbudsstrukturen har vurdert eventuelt foreslått endringer på, i hovedsak er «små» fag, men ikke verneverdige. Mange av de små fagene blir i dag ikke godt nok ivaretatt innenfor dagens tilbudsstruktur. Dette skyldes ofte at man ikke greier å samle kompetansen innen fagområdet på «alle» de skolene som i dag tilbyr små fag. Små fag er ofte «kostbare» fag og forvalte, og hvor dette kan føre til at det ikke blir tilført nok ressurser og hvor dette vil kunne gå utover kvaliteten på opplæringa. Tilbudsstrukturen skal gi relevante innganger til programområdene og lærefagene i tråd med næringslivets behov.

6. Problemstillinger arbeidsgruppen ønsker å diskutere

- For å legge til rette for en best mulig ivaretagelse av fag/yrker i en ny tilbudsstruktur, og for at opplæringa skal få en best mulig tilrettelegging, vil arbeidsgruppen foreslå at det **fastsettes nasjonale retningslinjer** for hvordan landslinje/dekkende tilbud skal gis og hvor det er partene (de faglige rådene) sammen med staten v/politiske myndigheter som fastsetter disse retningslinjene.
- Det må etableres nasjonale retningslinjene som **må knyttes opp imot dimensjonering/kartlegging av behov for kompetanse/utdanningen** innenfor de enkelte fag/yrke, og hvor det er partene som bestemmer/legger føringer for hvor og hvordan utdanninga innenfor de enkelte fag/yrker skal gis. Y- nemdene må spille en aktiv rolle i dette arbeidet.
- For å styrke de enkelte landslinje/landsdekkende tilbudene må dette knyttes sammen med **tilbud til voksne, praksiskandidater og til fagskolemiljøer** der dette er praktisk og fagets beste. Det vil bidra til å styrke det faglige læringsmiljøet og utstyrssituasjonen på den enkelte skole og for det enkelte fag/yrke.

I utgangspunktet vil de fleste av dagens fag og yrker innenfor tilbudsstrukturen som omfatter utdanningsprogrammenes Vg 1 kunne tilbys i alle fylker og på de fleste av dagens videregående skoler innen fag/yrkesopplæringa. Dette tilsier at for de fag/yrker som tilbys på landslinjer/landsdekkende tilbudene i første omgang **skal ivareta opplæringa på Vg2 og for**

enkelte fag/yrker også Vg3. Det vil allikevel være enkelte fag og yrker som vil ha sine egne opplæringsbehov. Dette vil gjelde alt i fra den tradisjonelle 2+2 modellen, 1+3 osv.

På de enkelte landslinje/landsdekkende tilbud må det være en forutsetning at **det legges til rette for vekslingsmodeller** som ivaretar faget i hele opplæringsløpet herunder også VG 1 hvor dette er nødvendig. Det må derfor legges til rette for vekslingsmodeller mellom skole, bedrift eventuelt andre former for veksling som sikrer at eleven etter bestått fag/yrkesprøve innehar den kompetansen næringslivet etterspør.

7. Forslag til vedtak

SRY tar foreløpig innspill fra arbeidsgruppen til orientering. Arbeidsgruppen jobber frem en anbefaling, som legges frem i SRY-møtet 14. september 2016.

Vedlegg 1 Rapport fra Tysklandsbesøk v/Liv Christiansen, FRTIP

Besøk til Handwerkskammer Dortmund Bildungszentrum Hanseemann i Tyskland 26.april 2016 - Stillasfaget

I forbindelse med gjennomgangen av tilbudsstrukturen og arbeidet med utviklingsredegjørelsene har det vært avholdt møter mellom de faglige rådene Teknikk og Industriell produksjon (TIP) og Bygg- og anleggsteknikk (BA) om plassering av ISO-fagene i tilbudsstrukturen. ISO-fagene består av tre fag, Industrimaler, Isolatør og Stillasbygger. På møtene har representanter fra TIP og BA deltatt i tillegg til representanter fra bransjene. Stillasfaget i Norge har få ordinære lærlinger, men det utdannes mange fagarbeidere innenfor faget gjennom praksiskandidatordningen. Opplæringskontoret har og har hatt en viktig rolle i denne utdanningen. Bransjen melder om stort behov for fagarbeidere fremover og det er derfor viktig å etablere utdanningsløp som gjør at vi greier å rekruttere ungdom.

BA har i sin utviklingsredegjørelse foreslått å etablere regionale kompetansesenter i Norge, primært for å sikre kvalitativ god opplæring for de mindre fagene i en vekslingsmodell. Dette vet vi lite om, men SRY har nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra de faglige rådene som skal vurdere behovet for å etablere kompetansesentre/flere landslinjer for «små/spesielle» fag som ikke kan tilbys over hele landet. Denne arbeidsgruppen skal levere en innstilling til SRY innen 13.mai. Vi er også kjent med at Utdanningsdirektoratet jobber med denne saken.

I møtene med bransjerepresentantene redegjorde representanten fra Stillasentreprenørenes forening Geir Gule om erfaringene med kompetansesenter for stillasfaget i Tyskland og inviterte representantene fra TIP og BA med på et besøk til et slikt kompetansesenter i Dortmund, noe leder og nestleder i TIP takket ja til. I tillegg deltok representanter fra bransjen lokalt og fra opplæringskontor.

Vi besøkte Handwerkskammer Dortmund Bildungszentrum Hanseemann som er et av to kompetansesenter for stillasfaget i Tyskland og hvor dette er det største. Kompetansesenteret finansieres i stor grad av arbeidsgiverne gjennom innbetalinger til fond. De regionale myndigheter og EUs regionalfond bidrar også, men i liten grad. Fondet betaler også lærlingelønn.

Senteret har 500 elever og av disse bor 300 på internat her til enhver tid. Studentene er mellom 15 og 17 år, utdanningen er 3 år og foregår som en veksling mellom bedrift og kompetansesenteret og de må ha tegnet lærekontrakt før de kan tas inn på skolen. Oppholdet på skolen er 13+10 uker første og andre året, 13+5 uker tredje året, resten av opplæringen foregår i bedrift. Hele utdanningen er beregnet å koste 30 000 Euro pr. student.

Med 300 primært gutter i slutten av tenårene i internat, mente ledelsen det var viktig med strenge regler og tiltak for aktivisering på fritiden. Det var ansatt tre sosialarbeidere/aktivitører som sørget for å holde studentene i aktivitet på fritiden og samtidig være tilgjengelige for de som hadde behov for samtale og støtte individuelt. Undervisningen forgikk 39 timer pr uke og vekslet mellom teori og praksis. Studentene inntok alle måltider på senteret og som hovedregel reiste alle hjem i helgene.

Lærerkompetansen ved senteret var veldig god. I tillegg til en komplett fagutdanning for stillasfaget, tilbød også skolen et 7 måneders studium til en mastergrad. Dette studiet kunne egne seg som lærerutdanning i faget.

Utstyrssituasjonen ved senteret var veldig god og moderne. Utstyrsleverandørene sponset senteret med utstyr.

Leder og nestleder i TIP sitter igjen med et godt inntrykk av kompetansesenteret som sådan og kvaliteten på utdanningen som tilbys, men det er ikke lett å komme med anbefalinger på hva som kan være overførbart til Norge. Dette kan være en vei å gå for å kunne sikre oss nødvendig kompetanse som næringslivet etterspør. Det er viktig å starte en vurdering/utredning på alternative modeller. Et forsøk som innebærer å sende noen lærlinger til dette opplæringscenteret bør være et første skritt på veien og samtidig et ledd i utprøvingen av vekslingsmodellen. Opplæringskontoret i Hordaland kan være en viktig samarbeidspartner i den sammenheng. På den måten kan vi skaffe oss viktig informasjon og erfaring for videre arbeid.

Språket er selvfølgelig en utfordring, og det vil nok være behov for noe ressurser i den sammenheng, selv om vi ble opplyst om at flere av lærerne ved senteret var dyktige i engelsk.

I Norge vil vi nok ikke ha behov for et kompetansesenter for hvert fag, til det er miljøene for små, men en kombinasjon av flere beslektede fag kan være et alternativ som må diskuteres i samarbeid med bransjene, partene i arbeidslivet og myndighetene.

Finansieringen må også selvfølgelig diskuteres og utredes. I Tyskland bidrar arbeidsgiverne finansielt i større grad enn hva som er vanlig i Norge. Det bør undersøkes nøyere hvilke muligheter vi har til et slikt forsøk gjennom de utdanningsprogrammene som EU er med på å finansiere.

I en slik prosess må selvfølgelig myndighetene på banen og det er derfor viktig at de forskjellige aktørene vet om hverandre og samarbeider om veien videre.

Vår saksbehandler: Karl Gunnar Kristiansen
E-post: kgk@utdanningsdirektoratet.no

Vår dato: 12.05.2016
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 3 2016

Dato: 01.06.2016
Sted: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

SRY-diskusjonssak	Økonomiske og sosiale effekter av ulike fagopplæringsystemer
Dokument	Til diskusjon
Innstilling	Saken settes opp på SRY møte 14.9.2016
Vedlegg	Innspill fra LO- Økonomiske og sosiale effekter av ulike fagopplæringsystemer (VET)

Bakgrunn for saken

LO har foreslått at temaet *økonomiske og sosiale effekter av ulike fagopplæringsystemer* settes opp som sak i SRY.

På Årskonferansen til NIFU 2015 innledet Professor Marius R. Busemeyer fra Universitetet i Konstanz om sin forskning på økonomiske og sosiale effekter av ulike VET-modeller. Det kan være interessant å få en landstudie av det norske VET/ trepartssystemet effekter relativt til de andre systemene som beskrives i hans forskning.

I første omgang vil LO presentere saken i SRY møte 1. juni slik at problemstillingene kan belyses. Videre kan SRY ta stilling til om og hvordan saken følges opp.

Dersom SRY ønsker å følge opp saken er en mulighet å forespørre Fafo og/eller NIFU om å innlede kort om hvordan ideen passer inn sammen med andre pågående forskningsarbeider nasjonalt?

Forslag til vedtak

Saken settes opp på SRY møte 14.9.2016

Økonomiske og sosiale effekter av ulike fagopplæringsystemer (VET)

Det er for tiden stor oppmerksomhet knyttet til VET og "economic recovery" både i europeisk og internasjonal politikk. Mange nasjoner ønsker å revidere eller nyskape VET systemer for å nå økonomiske og sosiale mål. Finland, Østerrike og De forente arabiske emirater er eksempler på svært ulike kulturer som alle ser til muligheten for å skape bedre effekter gjennom revidering og nyskaping av VET-systemer.

På Årskonferansen til NIFU 2015 innledet Professor Marius R. Busemeyer¹ fra Universitetet i Konstanz om sin forskning² på økonomiske og sosiale effekter av ulike VET-modeller. Det ville være interessant å få en landstudie av det norske VET/trepartssystemets effekter relativt til de andre systemene som beskrives i hans forskning. Sannsynlig vil Norge skille seg noe fra andre lands VET systemer siden vi i Norge har en integrert modell. Fafo jobber også i et internasjonalt prosjekt (Moving Trades³) som antas å ha en sterk relasjon til samme problemstilling.

Når vi står overfor store omstillinger i både samfunns- og arbeidslivet – hvilke grep tar vi for å bygge effektive og bærekraftige systemer som kan gi den effekten vi håper på?

En måte å utvikle VET/systemet /yrkesfaglige kvalifikasjoner på er "evolusjonslinjen" – den innebærer en naturlig forlengelse av kulturelle og politiske tradisjoner mer enn endringer av overgripende art. Ønsker SRY og trepartssamarbeidet nå å undersøke om denne evolusjonslinjen gir tilstrekkelig og ønsket effekt? Hvilke fordeler og ulemper bære vår modell med seg? Vi har mange gode rapporter på effekter fra et utdanningspolitisk og faglig ståsted, men har vi etter R94 stilt spørsmålet i et overordnet samfunnsøkonomisk og sosialt perspektiv?

¹ <http://www.uib.no/sampol/90444/marius-r-busemeyer-f%C3%A5r-rokkan-prisen-2015>

² <http://www.nifu.no/files/2015/06/Busemeyer-The-political-economy-of-collective-skill-formation.pdf>

³ The primary objective is to provide an understanding of how intra-European labour migration affects skill formation and utilisation in Norway, in other countries with collective apprentice-based systems of vocational education and training (VET) and in the sending countries. The project will be headed by Jon Erik Dølvik (pictured). Partners are Christine Trampusch (University of Köln) and Christian Helms-Jørgensen (University of Roskilde). <http://www.faf.no/index.php/en/about-fafo/news/item/fag-pa-vandring>

LO foreslår at SRY ber KD undersøke muligheten for at Busemeyer eller annet relevant forskningsmiljø kan gjøre en landanalyse av hvordan det norske VET-systemet med trepartssamarbeidet og det kollektive systemet står i det mønsteret som beskrives i "The Political Economy of Collective Skill Formation" Busemeyer/ Trampusch (2012). Hovedformålet med bestillingen er et innspill til nasjonal diskusjon omkring den videre utviklingen av norsk fag- og yrkesopplæring.

Hvilken effekt ønsker vi av yrkesfaglige kvalifikasjoner i utdanning, arbeid og samfunnsliv i Norge?

SRY-møte 3 2016

Dato: 01.06.2016
Sted: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

SRY-diskusjonssak	Innføring av moduler eller kortere enheter i fag- og yrkesopplæringen
Dokument	Diskusjonssak
Innstilling	Innspill fra diskusjonen oversendes Utdanningsdirektoratet. Saken settes opp for ny behandling i SRY når direktoratet har mottatt oppdragsbrevet.
Vedlegg	Innspillsnotat fra LO, Saksfremlegg fra Udir om moduler og enheter

Bakgrunn for saken

LO har tidligere bedt om at bruk av moduler eller kortere enheter i fag- og yrkesopplæringen blir drøftet i SRY. Saken ble drøftet på møtet 4. april og sekretariatet har på bakgrunn av innspillene og LOs notat utarbeide en saksfremstilling til saken. Følgende innspill kom frem under drøftingen 4. april.

- ✓ SRY mener det er viktig å definere hva som legges i begrepene moduler og kortere enheter.
- ✓ Det bør det drøftes om og hvordan moduler kan bygges frem mot en definert formalisert kompetanse. All opplæring skal følges av en vurdering og vurderingsaspektet bør derfor også ivaretas.
- ✓ Fagenes innhold og nivå må ikke senkes. Fag- og svenneprøven er absolutt.
- ✓ Moduler eller kortere enheter må sees i forhold til gjeldende regelverk for selvstendig å kunne utføre arbeid.
- ✓ Moduler og kortere enheter kan også være aktuelt i forhold til opplæring av elever.
- ✓ Moduler og kortere enheter bør prøves ut.

Med bakgrunn i Innspillsnotat fra LO og saksfremlegg drøftet SRY saken. Kunnskapsdepartementet har varslet et oppdragsbrev til Utdanningsdirektoratet om moduler og kortere enheter. Saken settes opp på nytt når Utdanningsdirektoratet har mottatt oppdraget

Forslag til vedtak:

Innspill fra diskusjonen oversendes Utdanningsdirektoratet. Saken settes opp for ny behandling i SRY når direktoratet har mottatt oppdragsbrevet.

Bruk av moduler og læringsenheter, vurdering av mindre enheter enn årsheter i fag- og yrkesopplæringen. Innspillsnotat fra LO til SRY.

Som bakgrunn for henvendelsen vises det til bruk av modulbegrepet når det gjelder fordypningsmulighet i lærefag og i tilknytning til opplæring av voksne. Det vises også til enheter av læringsutbytte i forbindelse med ECVET og spørsmålet om mobilitet. Økende innvandring og effekter for lærekrav med autorisasjonskrav/sertifiseringer blir også nevnt.

Det stilles to spørsmål med underpunkter i notatet:

Hva kan utløse behov for å dele opp fag- og yrkesopplæring i mindre enheter enn årsheter – for unge – for voksne?

- Hva kjennetegner en modul?
- Hva kjennetegner en læringsenhet – og hvordan skiller denne seg fra en modul?
- Hvilken anledning har man i dagens regelverk og praksis til å dele opp opplæring i andre enheter enn årsheter?

Hvilke fordeler og ulemper kan kobles til innføring eller bruk av

- Moduler
- Læringsenheter
- Læreplaner med læringsutbytter som forutsettes omdannet i lokale opplæringsplaner

Spørsmålet ønskes sett i et individ- system- og arbeidslivsperspektiv

Hva kan utløse behov for å dele opp fag- og yrkesopplæring i mindre enheter enn årsheter – for unge – for voksne?

Kort om hva som kan kjennetegne en modul

Modulbegrepet har i per dag ingen fast definisjon. Modulbegrepet vil bli utviklet etter oppdrag fra Kunnskapsdepartementet om forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne i fag- og yrkesopplæringen. I forbindelse med forsøket skal dagens læreplaner i fag- og yrkesopplæringen modulstruktureres. En eventuell videreføring av forsøkslæreplanene i en permanent ordning vil gi modulstrukturerte læreplaner på nasjonalt nivå. Vi legger nasjonale moduler til grunn i den videre omtalen av moduler, om ikke annet blir presisert.

Modulbegrepet i Reform 94

De fagspesifikke læreplanene i Reform 94 var modulstrukturerte. Ved å dele inn i moduler kunne en sette sammen mindre deler av opplæringen til en godkjent kompetanse. Dette kunne være aktuelt for voksne, for de som deltok i arbeidsmarkedsopplæring, enkeltelever og grupper av elever som av ulike grunner ikke følger et vanlig opplæringsløp. Modulene besto av et fag eller deler av et fag. Noen moduler var organisert etter hovedområder og årstrinn, andre etter bare hovedområder.

Elever fikk karakter etter gjennomført modul og standpunktvurdering når alle modulene i faget var gjennomført, men det var ikke knyttet sluttvurdering til den enkelte modul. De som tok opplæringen over lengre tid, måtte ta eksamen i hele faget etter gjennomførte moduler i et fag. For voksne som ikke var elever, kunne det bety at de måtte være eksamensforberedt i et fag over flere år.

Modulinndelingen fungerte imidlertid ikke etter intensjonen om å oppnå en definert og dokumentert kompetanse fordi det ikke var knyttet sluttvurdering til modulene, med unntak av moduler som utgjorde et helt fag. Det ble vurdert at modulinndelingen i hovedsak var virkemidler for organisering av opplæringen, noe lærestedene sto fritt til uten modulinndelte fag.

Læreplanene i Reform 94 var felles for barn, unge og voksne i grunnopplæringen. Tidligere hadde det vært egne planer for blant annet fagopplæring, arbeidsmarkedskurs og voksenopplæring.

Drøfting av modulbegrepet ved innføring av Kunnskapsløftet

Stortingsmelding 30 (2003-2004) «Kultur for læring» dannet grunnlaget for Kunnskapsløftet. I meldingen foreslo departementet at det skulle utvikles nye læreplaner for alle fag i grunnopplæringen. Læreplanene skulle bestå av klare kompetansebeskrivende mål for faget. Kompetansemål i læreplanene skulle angi de målene elevene skulle kunne nå etter et avgrenset læringsforløp.

Modulstrukturen i læreplanene i videregående opplæring i Reform 94 ble ikke videreført. Det ble imidlertid foreslått at fag i videregående opplæring kunne inndeles i moduler hvis de fremsto som naturlige faglige enheter:

*«De ulike fagenes egenart legges til grunn for denne vurderingen, og det defineres en nedre grense for omfanget av en modul. Modulen skal kunne gjennomføres separat, og det skal være mulig å oppnå sluttvurdering i modulen. Det skal ikke være et krav at alle fag skal inndeles i moduler, slik det er i dag. Departementet ser ingen grunn til å modulisere læreplanene for fag i grunnskolen.»*¹

Moduler ble vurdert som å kunne være virkemidler for å støtte opp under den enkelte elev og lærlings muligheter for individuell progresjon, bedre mulighetene for tilpasset opplæring og for å organisere opplæringen mer fleksibelt.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-030-2003-2004-/id404433/> s 35

Forslaget forutsatte imidlertid stor oppsplitting i moduler. Dette kunne gi dårlig oversikt både for elever, skole og lærebedrifter og begrense mulighetene til god ressursutnyttelse. Mange fag var heller ikke strukturert slik at de lot seg inndele i moduler. Departementet foreslo derfor at de faglige felleselementene ble samlet i felles programfag, og at fordypningen skulle skje i prosjekt til fordypning.

Oppdrag om forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne i lærefag innenfor utvalgte utdanningsprogram

I Meld. St. 16 (2015-16) «Fra utenforskap til ny sjanse. Samordnet innsats for voksnes læring» blir forsøk med modulstrukturerte læreplaner foreslått som tiltak både på grunnskole- og videregående opplærings nivå for voksne. På grunnskolenivå skal det utvikles nye læreplaner for voksne som skal prøves ut i opplæring, i fag- og yrkesopplæringen skal læreplanene modulstruktureres med utgangspunkt i eksisterende læreplaner i Kunnskapsløftet/Kunnskapsløftet samisk innenfor et utvalg yrkesfaglige utdanningsprogram og prøves ut i disse. I fag- og yrkesopplæringen skal utviklingen foregå i tett samarbeid med blant annet partene i arbeidslivet.

Modulstrukturering vil, ifølge stortingsmeldingen, innebære en «opplæring i mindre enheter som avsluttes med en dokumentert vurdering». Den voksne skal kunne gjøre seg ferdig med deler av opplæringen for å fortsette med neste modul straks eller på et senere tidspunkt. Modulene skal bygge på hverandre på den måten at gjennomføring og godkjenning av samtlige moduler innenfor et fagområde vil gi mulighet til å melde seg opp til fag-/svenneprøve.

I forsøket skal det være mulig å ta grunnskoleopplæring for voksne i kombinasjon med opplæring i et lærefag. Videre skal forsøket bidra til bedre samordning mellom utdanningssystemets tilbud, ordningene i introduksjonsloven og arbeidsmarkedstiltak i Arbeids- og velferdsetaten. Modulene skal kunne brukes på tvers av sektorgrensene.² Tiltaket begrunnes med at flere voksne skal delta i grunnskoleopplæring og i videregående opplæring for voksne for å kunne bygge sin kompetanse. Det legges opp til at videregående opplæring for voksne må bli mer fleksibel og kunne kombineres med arbeid eller omsorgsoppgaver, og den må ha et innhold som oppleves som relevant for voksne. En modulstrukturert opplæring vil gjøre det enklere med avbrudd i opplæringen på grunn av arbeid eller andre forhold. Voksne vil kunne ta moduler som er spesielt nyttige i eksisterende jobb, for å skaffe seg en jobb eller få sin kompetanse dokumentert etter gjennomført og bestått modul.

Modulstrukturert opplæring skal tilbys og kunne gjennomføres på skoler, arbeidsplasser, hos studieforbund, nettbasert eller i kombinasjoner av disse. Etter avsluttet forsøk skal det vurderes om en modulstrukturert opplæring skal innføres som en nasjonal ordning i fag- og yrkesopplæring for voksne. Utdanningsdirektoratet har ikke mottatt oppdragsbrev fra Kunnskapsdepartementet om forsøket ennå.

Oppsummerende er det interessant å se at vi gjenfinner argumenter fra Reform 94, vurderingen av denne og stortingsmelding 16-16 når det gjelder spørsmålet om

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20152016/id2476199/> s44-46

behov for modulstrukturerte læreplaner for voksne. Målet er å tilrettelegge opplæringen for slik å bedre motivasjonen hos voksne til å gjennomføre kompetanseheving:

- Behov for fleksibilitet i opplæringen knyttet til arbeids- og omsorgsforpliktelser og til avbrudd av ulike årsaker.
- Behov for å kunne ta deler av opplæring som er nyttig i eksisterende jobb eller for å kunne skaffe seg jobb.
- Behov for individuell progresjon/bedre muligheter for tilpasset opplæring.
- Behov for å kunne sette sammen mindre deler av fag til en godkjent kompetanse.
- Behov for bedre samordning formell opplæring innenfor opplæringsloven, ordningene i introduksjonsloven og arbeidsmarkedstiltak.

Hva kjennetegner en læringsenhet?

I European Credit system for Vocational Education and Training (ECVET) opererer man med begrepet «enheter av læringsutbytte». Begrepet er utviklet for å tilfredsstillere behovet for uttrykke kompetanse i mindre enheter enn årsheter, og gi personer mulighet til ta deler av opplæringen på ulike arenaer både nasjonalt og internasjonalt. Det europeiske samarbeidet om fag- og yrkesopplæring har utviklet mobilitetsverktøyet for å gjøre opplæringen mer attraktiv, øke kvaliteten og å gjøre sammenlikning av kompetanser mellom land enklere.

Europakommisjonen beskriver læringsutbytte som et verktøy som gjør det mulig å dele en kvalifikasjon inn i enheter og delmål som en person kan få godkjent på tvers av landegrensene og læringsarenaer. Hver enhet skal være kompetansebasert. Den består av ett sett kunnskaper, ferdigheter og kompetanse sett i relasjon til en yrkesprofil og/eller et fremtidig fagfelt.

Ett sett av sammenhengende læringsutbytter er ment å kunne gis en sluttvurdering. I Norge har vi, i likhet med andre land med en lærlingeordning, valgt å bruke enheter av læringsutbytte som et uttrykk for å organisere opplæringen i ulike bolker og temaer avhengig av læringsarena.

Bruk av ECVET i internasjonal mobilitet

Utdanningsdirektoratet har i svar på oppdragsbrev 33-12 «Vurdere konsekvenser av og utvikle modeller for en evt. implementering av ECVET i Norge» definert ECVET som en metodikk eller et verktøy som gjør det mulig å dokumentere, vurdere og godkjenne deler av en kompetanse på tvers av landegrensene og læringsarenaer.

Godkjenningsprosessen starter med en intensjonsavtale mellom kompetente myndigheter om for eksempel mobilitet av elever og lærlinger. I Norge er fylkeskommunene og skolene en kompetent myndighet i egenskap av å kunne beskrive enheter av læringsutbytter, vurdere disse og utstede dokumentasjon. Dersom to kompetente myndigheter gjør en avtale om utveksling eller et opplæringsløp, utvikler de en læringsavtale som inneholder læringsutbyttebeskrivelser som det skal gis opplæring i og kriterier for vurdering.

Opplæringen blir dokumentert i Europass mobilitet. Vi har tidligere nevnt at vi ikke gir enheter sluttvurdering i Norge, men resultatene fra mobilitetsoppholdet inngår som del av den totale opplæringen.

I sin anbefaling til Kunnskapsdepartementet om bruk av ECVET i internasjonal mobilitet var et av virkemidlene å etablere en nasjonal ekspertgruppe med utvalgte representanter fra de ulike partene for å utvikle hjelpemidler og en felles forståelse for bruk av ECVET som verktøy når det gjelder internasjonal mobilitet. En viktig del av dette er å sikre at læringsutbyttebeskrivelsene i en læringsavtale er i overensstemmelse med læreplanene i Kunnskapsløftet. Møtepunkt mellom Utdanningsdirektoratet og den nasjonale ekspertgruppen er et tiltak for å sikre relevansen til læreplanene.

Oppsummert vil det være behov for å bruke ECVET som verktøy og å uttrykke seg i mindre enheter ved:

- planlegging av opplæringsperioder på ulike arenaer
- sikre elevenes rettigheter til å få opplæring etter de nasjonale læreplanene

Hvordan skiller en læringsenhet seg fra en modul?

Siden modul-begrepet ikke er et klart definert begrep i dagens utdanningssystem, er det vanskelig å beskrive hva som skiller en modul og en enhet av læringsutbytte. Modul-begrepet er per i dag ikke formelt definert. Begrepet har tidligere vært knyttet til inndeling i læreplanene i Reform 94 som strukturerte deler av et fag, uten at det var knyttet en sluttvurdering til delene. Moduler i Reform 94 gav imidlertid sluttvurdering når de besto av et helt fag.

Enheter av læringsutbytte i ECVET og mobilitet tar utgangspunkt i lokalt arbeid med læreplaner, noe som forutsettes i LK06. Det vil si at skolen/lærebedriften tar utgangspunkt i kompetansemålene i læreplanen når de planlegger opplæringen, enten denne utføres på skolen, i bedrift eller som del av opplæringen i et opphold i et annet land i mobilitetssammenheng.

Hvilken anledning har man i dagens regelverk og praksis til å dele opp opplæring i andre enheter enn årsheter?

Det er mulig rent organisatorisk å dele opplæring inn i mindre enheter enn årsheter, men slik inndeling gir ingen formell kompetanse. Elever som ikke har forutsetninger for å følge ordinære løp får utstedt et kompetansebevis som dokumentasjon for gjennomgått opplæring i for eksempel deler av et fag. Løpene kan for eksempel gå mot grunnkompetanse eller praksisbrev.

Det ble 2008 startet opp et forsøk med å utvikle en praksisbrevordning i tre fylkeskommuner. Praksisbrev er et tilbud om å ta deler av fag- yrkesopplæring over to år. Opplæringen har i all hovedsak vært lagt til bedrift, og det har vært utviklet lokale læreplaner for 16 fag med kompetansemål fra hhv Vg1, Vg2 og Vg3 fra de ordinære læreplanene. I tillegg har det vært gitt opplæring i fellesfagene norsk, matematikk og samfunnsfag.

Målsettingen med praksisbrevordningen er at det skal være mulig å ta deler av opplæring i et fag med tanke på å kunne fullføre resten av opplæringen fram til fag- eller svennebrev på et senere tidspunkt. Hvilket fag det blir gitt opplæring i avgjøres lokalt i et samarbeid mellom den enkelte, den videregående skolen og

bedrift/virksomhet lokalt. Målgruppen som har deltatt i forsøket er elever som var lite skolemotiverte og sto i fare for å falle ut av videregående opplæring.

Forsøksordningen skal nå gjøres til en permanent ordning ved at den blir lovfestet som en to-årig ordning. Praksisbrev blir innført som en egen tittelen. Det blir endringer i forskriftene der nasjonale rammer for lokal utvikling av læreplaner for praksisbrev blir tatt inn etter modell fra forsøksordningen.

Erfaringer fra forsøket viser at flere av kandidatene som deltok har valgt å ta det de mangler for å kunne avlegge en fag- eller svenneprøve, og har fått en fullverdig utdanning. I stortingsmelding 16 (2015 -2016) blir det foreslått at fylkeskommunene også skal kunne tilby opplæring til praksisbrev til voksne

Hvilke fordeler og ulemper kan kobles til innføring eller bruk av moduler?

I et individperspektiv

Når det gjelder voksne deltakere, kan følgende fordeler og ulemper ved innføring av modulstrukturert opplæring i fag- og yrkesopplæring for voksne være mulige:

Fordeler:

- De enkelte modulene kan gjennomføres når det passer deltakeren. Dette betyr at deltakeren kan ha avbrudd i opplæringen for eksempel grunnet forhold i egen livssituasjon eller arbeidsforpliktelser uten at dette får konsekvenser for gjennomføring av hele opplæringsløpet og av fagprøven.
- Deltakeren kan velge å få opplæring i de modulene som passer inn i egen arbeidssituasjon.
- Deltakerne kan få opplæring som kan kvalifisere for arbeid.
- Faglig utvikling og mestring gjennom modulstrukturert opplæring kan være et godt utgangspunkt for videre læring i arbeidssituasjonen.
- Modulstrukturert opplæring gir mulighet for å ta forhåndsdefinerte deler av fag- og yrkesopplæring i introduksjonsordningen og i arbeidsmarkedstiltak.
- Fleksibiliteten beskrevet i punktene ovenfor vil kunne styrke den enkeltes motivasjon for læring.

Ulemper:

- Modulstrukturert opplæring med fagbrev som mål vil kunne komme til å strekke seg over lang tid for den enkelte deltaker. Den enkelte vil være avhengig av at kompetanse holdes ved like ved hjelp av faglig relevant arbeid før opplæringen fortsetter.
- Dokumentert kompetanse i et utvalg moduler som gir muligheter for arbeid, vil kunne være et insitament til ikke å fullføre fagopplæringen og avlegge fagbrevet.
- Opplæring i enkelte moduler innenfor et fag vil kunne gi arbeid på kort sikt, men ikke nødvendigvis en sikker ansettelse på lang sikt.

- En voksne med gjennomført opplæring i enkelte moduler kunne være mer utsatt for endringer i bedriften/arbeidslivet enn kollegaer med fagbrev.
- Det er et spørsmål om modulstrukturert opplæring gir de mulighetene for individuelt tilpasset opplæring som ligger i dagens regelverk.

I et systemperspektiv

Modulstrukturering av læreplanene i Kunnskapsløftet er særlig knyttet til tre forhold:

- Om det kan knyttes vurdering til en modul, og hva slags vurdering dette kan være.
- Om læreplanene for fag- og yrkesopplæringen i Kunnskapsløftet lar seg strukturere i moduler.
- Om modulstrukturerte læreplaner vil kunne føre til samarbeid og samordning mellom sektorene.

Kan det knyttes vurdering til en modul?

I Reform 94 var det ikke knyttet sluttvurdering til den enkelte modulen. Læreplanene fungerte i praksis som et middel til å organisere opplæringen, noe det var mulig å gjøre uten modulstrukturerte læreplaner. Ifølge stortingsmelding 16 (2015-2016) vil modulstrukturering innebære «opplæring i mindre enheter som avsluttes med en dokumentert vurdering». Det sies videre at gjennomføring og godkjenning av samtlige moduler innenfor et fagområde vil gi mulighet til å melde seg opp til fag- og svenneprøven.

Spørsmålet om vurderings- og dokumentasjonsordninger knyttet til modulstrukturerte læreplaner, vil måtte utredes i forbindelse med det kommende forsøket. Vi gjør her kort rede for prinsippene for Kunnskapsløftets læreplaner og sentrale/aktuelle vurderingsordninger og relaterer forsøksvis disse til modulstrukturering av læreplaner.

Kunnskapsløftets læreplaner og vurdering av helhetlig kompetanse

Kunnskapsløftet læreplaner er kompetansebaserte. Det er utviklingen av elevenes og lærlingenes kompetanse som er det sentrale i LK06 der læreplanene i fag angir mål for den kompetansen elevene og lærlingene skal ha etter ulike trinn. Opplæring organisert for voksne følger Kunnskapsløftets læreplaner så langt disse passer. For voksne som skal ha opplæringen tilrettelagt etter sine behov, opererer man ikke med trinn da tilretteleggingen som oftest medfører komprimerte løp. Kunnskapsløftets læreplaner er ikke modulstrukturerte og modul som begrep er derfor ikke definert verken i opplæringsloven med forskrifter i eller læreplanverket for Kunnskapsløftet.

Grunnlaget for vurdering i fag er kompetansemålene i læreplanene for fag slik de er fastsatt i læreplanverket. Alle elever, voksne deltakere, lærlinger og voksne lærlinger og lærekandidater har rett til vurdering. Denne retten innebærer underveisvurdering, sluttvurdering og rett til dokumentasjon av opplæringen.

Underveisvurdering

I videregående opplæring er all vurdering i løpet av opplæringen som ikke er standpunktvurdering eller eksamen, underveisvurdering. Kompetansen som eleven/den voksne deltakeren har vist underveis i opplæringa er en del av grunnlaget for vurderingen når standpunktkarakteren i fag skal fastsettes.

Halvårsvurdering i fag

Halvårsvurdering i fag er en del av underveisvurderingen og skal vise kompetansen til deltakeren opp mot kompetansemålene i læreplanen for faget. Den skal også gi veiledning om hvordan deltakeren kan bedre kompetansen sin i faget. Det blir gitt skriftlig og/eller muntlig halvårsvurdering uten karakter gjennom hele grunnopplæringen. Deltakeren skal i tillegg få halvårsvurdering med karakter. Halvårsvurdering med karakter skal gi uttrykk for den kompetansen deltakeren har nådd ut fra det som er forventet på tidspunktet for vurderingen. Halvårsvurdering med karakter skal gis skriftlig. Halvårsvurdering i grunnskolen og i videregående opplæring skal gjennomføres midt i opplæringsperioden på hvert årstrinn, og ved slutten av opplæringsåret for fag som ikke blir avsluttet, jf. læreplanverket. Dersom opplæringen deltakeren mottar er organisert slik at den ikke følger opplæringsåret, for eksempel ved komprimerte løp, skal halvårsvurderingen gis midt i opplæringsperioden. Dersom opplæringa på det enkelte trinnet varer mindre enn et semester, skal det ikke gis halvårsvurdering.

Sluttvurdering

En sluttvurdering i Kunnskapsløftet skal gi uttrykk for de samlede kompetansemålene i læreplanen for faget, og i hvilken grad målene for opplæringen er nådd. Dette betyr at det skal gis standpunktkarakter bare når et fag er avsluttet. Standpunktkarakteren skal føres på vitnemålet eller kompetansebeviset. Slik som regelverket er i dag, kan det ikke gis standpunktkarakter og vitnemål etter en avsluttet del av et fag. I fag- og yrkesopplæringen gis det sluttvurdering i fellesfagene, programfagene på Vg2, prosjekt til fordypning og fag- svenneprøven. Det er ikke vanlig å gjennomføre prosjekt til fordypning i videregående opplæring for voksne.

Vitnemål i videregående opplæring

Vitnemål blir gitt som dokumentasjon for bestått opplæringsløp som gir studie- eller yrkeskompetanse. For å få vitnemål må alle fag og eksamener som skal stå på vitnemålet i samsvar med læreplanverket, være bestått, med mindre det kan gjøres unntak fra dette kravet.

Kompetansebevis

Kompetansebevis blir skrevet ut som dokumentasjon for videregående opplæring i de tilfellene der vilkåra for å få vitnemål eller fag- og svennebrev ikke er oppfylt. Kompetansebeviset skal vise hvilke standpunkt- og eksamenskarakterer som er oppnådd. Kompetansebevis blir også skrevet ut som dokumentasjon på gjennomgått opplæring i de tilfellene der eleven bare har fått opplæring i deler av et fag. Dette vil ikke være en sluttvurdering.

Vurdering og dokumentasjon ved avslutning av opplæring i en modul

I stortingsmelding 16-16 (2015-2016) vil modulstrukturering innebære en «opplæring i mindre enheter som avsluttes med en dokumentert vurdering». Det sies videre at gjennomføring og godkjenning av samtlige moduler innenfor et fagområde vil gi mulighet til å melde seg opp til fag- og svenneprøven. Begrepet «dokumentert vurdering» som er brukt i stortingsmeldingen, er ikke et begrep som er brukt i opplæringsloven eller forskrift til opplæringsloven i dag. Vi forstår det slik at dette ikke vil bety det samme som en sluttvurdering i et fag, det vil si en standpunktkarakter eller en eksamen.

Hvis det skal være mulig å gi en type sluttvurdering i tilknytning til eventuelle nasjonale og standardiserte moduler i fag og yrkesopplæring for voksne, vil sannsynligvis forskrift til opplæringsloven måtte endres. Hvis standpunktkarakter skal kunne brukes i forbindelse med moduler, må også regelverket endres, mer enn om en modulvurdering skal fremkomme på et kompetansebevis.

Spørsmål om fag- og svenneprøvens status relatert til godkjente moduler/moduler med en sluttvurdering vil da stå sentralt. Sluttvurdering av moduler kan bety at deltakerne får en sluttvurdering i deler av faget to ganger, etter modulen og etter fagprøven. En vurderingsordning ved avslutningen av hver enkelt modul, vil slik muligens utfordre fagprøven. Det er et spørsmål om fag- og svenneprøven med en slik ordning vil svekkes.

Fag- og svenneprøven har imidlertid en annen og mer omfattende vurderingsform og et større omfang enn en eksamen eller en prøve. Under fagprøven som sluttvurdering skal det gjøres en helhetlig vurdering av kompetansemålene på Vg3, både helheten i faget og det faglige nivået vurderes. Flere arbeidsoppgaver sees i sammenheng og dokumenteres som en helhet. Prøven går over flere dager, og den inngår i et system med prøvenemnd og klagenemnd. Dette skiller fag- og svenneprøven fra andre vurderingsformer i Kunnskapsløftet.

Vil læreplanenes for fag- og yrkesopplæringen i Kunnskapsløftet la seg strukturere i moduler?

Læreplanene i fag- og yrkesopplæringen er bygd opp på fagenes premisser. Noen fag vil lettere la seg dele inn i enheter som det kan gis opplæring i hver for seg og som kan tas som adskilte moduler. Det vil være mulig å avslutte et tema underveis i opplæringen.

Andre læreplaner er karakterisert ved at de har en helhetlig tilnærming til faget idet de bygger en helhetlig kompetanse på en rekke områder suksessivt. Læreplanene kan integrere kunnskaper og ferdigheter fra flere fagområder og progresjon oppnås ved at elevene i stadig større grad klarer å vurdere og reflektere over egen yrkesutøvelse. Kompetansen utvikles og modnes gjennom hele opplæringsløpet.

Det kan derfor være mer utfordrende i enkelte fag enn i andre å innføre en modultenkning. Videre kan det være vanskelig finne felles prinsipper for modulisering av læreplanene, hvis det skulle være aktuelt.

Modulstrukturerte læreplaner som et middel til samarbeid og samhandling mellom sektorene.

I stortingsmelding 16 (2015 – 2016) påpekes det, som i forbindelse med Reform 94, at opplæring av voksne foregår på flere arenaer. I dag er det aktuelt med formell opplæring som innenfor introduksjonslovens ordninger og som del av tiltak hos arbeidsmarkedsetaten.

Fordel:

- Opplæring innenfor opplæringsloven vil gi deltakere innenfor introduksjonslovens ordninger og i tiltak i arbeidsmarkedsetaten formell kompetanse og et bedre fundament for samfunnsdeltakelse.

Ulempe:

- Den enkeltes deltakers/klients oppbygging av formell fagkompetanse vil ikke kunne sees i sammenheng hos den enkelte etat.

I et arbeidslivsperspektiv

Fordeler:

- Personer med dokumentert delkompetanse innenfor et lærefag kan være etterspurt i arbeidslivet.
- Nivået på ufaglært arbeidskraft i bedriften vil være høyere med ansatte som har gjennomført noen moduler i lærefaget.
- Gjennomførte moduler kan gi den enkelte en merverdi.
- Den ansatte har ved hjelp av gjennomførte moduler et grunnlag for å utvikle seg videre på arbeidsplassen/i arbeidslivet.
- Med mulighet for å ta fagopplæring i moduler og ikke hele faget, kan arbeidsplassen få et middel til å utvikle kompetansen til den ansatte

Ulemper:

- Personer med delkompetanse relatert til et fagbrev, kan være utfordrende for den tradisjonelle arbeidsdelingen i arbeidslivet. I dag er det vanligvis krav om fagbrev også for ansatte som skal utføre bare deler av et fag/et yrke.
- Det kan være fare for å utvikle aksept for kompetanse på lavere nivå i yrkesfagene. Yrkesfagene vil kunne svekkes på lengre sikt.

Hvilke fordeler og ulemper kan kobles til innføring eller bruk av læringsenheter

Fordeler:

- Verktøyet kan bidra til å strukturere opplæringen på en bedre måte
- Verktøyet kan bidra til mer forutsigbarhet for elever og lærlingers forventede læringsutbytte
- Verktøyet kan bidra til at ulike enheter i større grad verdsettes som del av det totale opplæringsløpet.
- Verktøyet kan bidra til økt kvalitet i planlegging av opplæringen og kan gi en mer profesjonell tilnærming til læreplanene.

- Verktøyet kan bidra til at læringsutbytte blir dokumentert

Ulemper:

- Enheten må være av en viss størrelse da verktøyet krever mer planlegging av opplæringen
- Verktøyets krav til å utvikle enheter av læringsutbytte og vurderingskriterier kan medføre økt arbeidsmengde

Utdanningsdirektoratet har i svar på oppdragsbrev 33-12 «Vurdere konsekvenser av og utvikle modeller for en evt. implementering av ECVET i Norge» definert ECVET som en metodikk eller et verktøy som gjør det mulig å dokumentere, vurdere og godkjenne deler av en kompetanse på tvers av landegrenser og læringsarenaer. Verktøyet kan illustreres i følgende modell:

I oppdragsbrevet ble vi bedt om å vurdere merverdi for norsk fag- og yrkesopplæring av ECVET som verktøy. Med andre ord kan verktøyet bidra til at elever og lærlinger får godkjent kompetanse uavhengig av tid og sted. Godkjenningen skjer alltid opp mot de nasjonale læreplanene. Som det fremgår av modellen må en enhet ha en sluttvurdering dersom kompetansen skal akkumuleres. Å akkumulere et læringsutbytte innebærer en prosess der en person gradvis erverver kvalifikasjoner gjennom suksessive sluttvurderinger. Man får da godkjent en del av opplæringen og trenger verken opplæring eller vurdering i denne delen igjen. I Norge kan man ikke akkumulere på den samme måten siden det ikke er noen sluttvurdering mellom tverrfaglig eksamen på Vg2 og fag-/svenneprøven. I norsk fag- og yrkesopplæring kan man få sluttvurdert fellesfagene, programfagene på Vg2, prosjekt til fordypning og fag-svenneprøven. Dette forholdet er en hindring for å bruke ECVET optimalt som verktøy i Norge. ECVET kan imidlertid brukes til å godkjenne kompetanse underveis i et opplæringsløp mot full kvalifikasjon som i Norge er et fag-/svennebrev. Det kreves tillit hos aktørene at opplæringen faktisk er gitt, og ikke trenger å tilbys igjen.

Avslutning

Modulbegrepet må, som nevnt tidligere i dette notatet, defineres nærmere i det kommende forsøket om modulstrukturert opplæring for voksne i lærefag innenfor utvalgte utdanningsprogram i fag- og yrkesopplæringen. Dette arbeidet vil bli gjennomført i samarbeid med partene i arbeidslivet.